

Використання Інтернет-ресурсів навчального призначення для формування франкомовної професійної комунікативної компетентності у майбутніх викладачів

У статті розглянуто поняття професійної компетентності майбутнього викладача іноземних мов, описано її складники; визначено критерії та проаналізовано Інтернет-ресурси навчального призначення, які вільно доступні у мережі Інтернет для використання майбутніми викладачами французької мови з метою формування та розвитку франкомовної професійної комунікативної компетентності.

Ключові слова: викладач французької мови, дистанційні технології навчання, професійна компетентність майбутнього викладача іноземних мов, Інтернет-ресурси навчального призначення.

Майєр Н.В. Использование Интернет-ресурсов учебного назначения для формирования франкоязычной профессиональной коммуникативной компетентности у будущих преподавателей

В статье рассматривается понятие профессиональной компетентности будущего преподавателя иностранных языков, описываются её составляющие; определяются критерии и анализируются Интернет-ресурсы учебного назначения, имеющиеся в свободном доступе в сети Интернет, для использования будущими преподавателями французского языка в процессе обучения с целью формирования и развития франкоязычной профессиональной коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: преподаватель французского языка, дистанционные технологии обучения, профессиональная компетентность будущего преподавателя иностранных языков, Интернет-ресурсы учебного назначения.

Mayer N.V. Using Educational Online Resources for the Formation of Professional Communicative Competence of Future Teachers of French

The article considers the concept of professional competence of future teachers of foreign languages, describes its components. The author identifies criteria and analyzes educational Internet resources to be used by future teachers of French in order to develop their professional communicative competence in French.

Key words: teacher of French, distance learning technology, professional competence of future teachers of foreign languages, educational Internet resources.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується масштабними соціоекономічними змінами, однією із особливостей яких є широке використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема для навчання французької мови студентів магістратури вищих мовних навчальних закладів. Це спрямовує дослідників на розробку оптимальних засобів навчання, вивчення можливостей використання названих технологій у майбутній професійній діяльності, що сприяє підготовці до навчання протягом усього життя.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки зазначається, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження інформаційно-комуніка-

ційних технологій, які забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [11]. У цьому контексті цілком слушною є думка І.А.Малашихіної про те, що використання інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє індивідуалізувати та інтенсифікувати навчання, підвищити активність студентів та мотивацію учіння, створює умови для самостійної роботи, сприяє підвищенню самооцінки студентів, створює комфортне середовище навчання [9].

Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання іноземних мов (ІМ) студентів мовних спеціальностей не є новою для дослідників. Особливістю сучасного етапу комп'ютеризації навчання ІМ є підвищений інтерес до її теоретичного обґрунтування, а звідси й збільшення кількості психолого-педагогічних і методичних досліджень у галузі методики навчання ІМ із використанням технічних і дидактичних можливостей, які надають інформаційно-комунікаційні технології. Так, В.М.Алаликіна запропонувала методику розробки й використання автоматизованих навчальних курсів для організації самостійної роботи з російської мови іноземних студентів-філологів (1991), Н.І.Клевцова визначила методико-дидактичні принципи створення й використання мультимедійних навчальних презентацій у навчанні ІМ (2003), В.Ю.Зюбанов дослідив проблему активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів у процесі іншомовної підготовки з використанням комп'ютерного комплексу (2007), К.В.Симонян обґрунтувала методику використання комп'ютерних технологій для організації самостійної роботи студентів мовного вищого навчального закладу на початковому етапі (2008). Крім загальних питань, учених цікавлять особливості формування іншомовної компетентності майбутніх філологів у різних видах мовленнєвої діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Так, обґрунтовано теоретичні основи створення та використання дистанційного курсу навчання англomовного писемного мовлення студентів II-III курсів лінгвістичного профілю (М.А.Татарінова, 2005), досліджено проблему навчання майбутніх філологів писемного спілкування німецькою мовою засобами електронної пошти (О.М.Середа, 2006), розроблено методику навчання німецького писемного мовлення студентів-заочників вищих мовних навчальних закладів на основі використання дистанційного курсу (В.П.Свиридюк, 2004), методику використання Інтернет-ресурсів для формування англomовної

комунікативної компетенції студентів 2 курсу спеціалізованого вищого навчального закладу на матеріалі суспільно-політичної тематики (Ю.М.Верьовкіна-Рахальська, 2007) та навчання створення англомовних письмових вторинних текстів на основі ресурсів Інтернет (Н.Л.Журбенко, 2008).

Разом із тим проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема Інтернет-ресурсів навчального призначення для формування франкомовної професійної комунікативної компетентності магістрантів – майбутніх викладачів французької мови – залишається недослідженою.

Мета статті – проаналізувати навчально-методичні матеріали, створені з використанням Інтернет-технологій для формування франкомовної професійної комунікативної компетентності студентів магістратури вищих мовних навчальних закладів – майбутніх викладачів французької мови.

О.О.Андрєєв [1], Є.С.Полат [13], А.В.Хуторський [17] відносять Інтернет-технології до дистанційних технологій навчання. Дистанційні технології навчання – це технології, які дозволяють реалізувати цілеспрямоване і методично організоване керівництво навчальною та пізнавальною діяльністю тих, хто навчається, і базуються на використанні широкого спектра традиційних, інформаційних та комунікаційних технологій [7, с. 11]. На нашу думку, дистанційні технології навчання ІМ майбутніх фахівців – це системна організація їхньої професійно спрямованої іншомовної підготовки в будь-який час та в будь-якому місці, яка передбачає відповідно до цілей навчання найраціональніше застосування відібраних за принципами доцільності впровадження та взаємного доповнення методів, прийомів і засобів навчання, а також організаційних форм та адміністрування навчальних процедур при можливості реалізації опосередкованого (на відстані) взаємозв'язку студента і викладача [5, с.27].

Аналіз вітчизняної та зарубіжної теорії і практики впровадження дистанційних технологій у навчальний процес дозволяє визначити їх характерні особливості, а саме:

- 1) вільний доступ до навчальної інформації, що знаходиться в інформаційно-комп'ютерному навчальному середовищі;
- 2) гнучкість структури подання знань, тобто забезпечення для студентів права вибору навчального матеріалу різного рівня складності;
- 3) асинхронність навчання, що передбачає можливість роботи викладача і студента за зручним для кожного розкладом, у зручному місці і в зручному темпі;
- 4) комунікативність навчання забезпечує постійний або епізодичний суб'єктно-суб'єктний діалог у процесі навчання з використанням сервісів мережі Інтернет (E-mail, Mailing list, Internet Relay Chat, IP-телефонія та ін.);
- 5) інтернаціональність навчання – дистанційне навчання забезпечує зручну можливість експорту та імпорту освітніх послуг;

б) нова роль викладача як консультанта і координатора навчального процесу.

7) нова роль студента – він стає “автономним” студентом, сам визначає засоби навчання, час та місце вивчення навчального матеріалу, консультації з викладачем [5, с. 30].

Інтернет-технології передбачають використання мережних засобів зв'язку для забезпечення тих, хто навчається, навчально-методичними матеріалами та їх інтерактивної взаємодії з викладачем, іншими студентами чи з електронним засобом навчання в мережі Інтернет.

Під терміном Інтернет-технології у методиці навчання ІМ розуміють сукупність форм, методів, способів, прийомів навчання ІМ із використанням ресурсів мережі Інтернет [15, с.3].

Інтернет-технології надають широкі можливості для підвищення ефективності навчання ІМ взагалі: доступ до найновітніших автентичних матеріалів, соціокультурної інформації; безпосереднє спілкування з носіями мови, що вивчається; участь у спільних міжнародних проєктах, конференціях тощо. З цієї метою використовуються найрізноманітніші ресурси мережі Інтернет, які є у розпорядженні викладача і студентів, а саме: електронна пошта, відеоконференції, чат, віртуальні електронні бібліотеки, онлайн-журнали, бази і банки даних, веб-сайт, веб-журнал, форум, віртуальна аудиторія, дошка оголошень, мережеві мультимедійні навчальні курси.

На сучасному етапі розвитку Інтернет-технологій процес оволодіння французькою мовою студентами магістратури має бути забезпечений Інтернет-ресурсами навчального призначення, які б відповідали вимогам сьогодення щодо підготовки майбутніх викладачів. На нашу думку, Інтернет-ресурси навчального призначення майбутніх викладачів французької мови – це спеціально створені фахівцями та розміщені у мережі Інтернет електронні навчальні матеріали для майбутніх викладачів з метою формування у них франкомовної професійної комунікативної компетентності.

У своїх наукових пошуках дослідники все частіше порушують питання професійної компетентності вчителя/викладача ІМ та її компонентів, отже існують різні трактування цього поняття у науковій літературі.

Професійну компетентність вчителя ІМ визначають як систему лінгвістичних, соціолінгвістичних, культурних, стратегічних і дискурсивних знань, умінь та навичок, які дозволяють комунікантам ефективно взаємодіяти в конкретних соціально детермінованих комунікативних ситуаціях, а також володіння навичками і здібностями використовувати знання у галузі педагогіки, психології та методики викладання ІМ [6].

К.С.Махмурян вважає, що професійна компетентність учителя ІМ передбачає взаємозв'язок і взаємодію освітніх компетенцій, професійно спрямованого мислення, відповідних особистісних і професійних якостей та здібностей учителя ІМ. Професійна компетентність, як зазначає дослідниця, реалізується через психолого-педагогічну, методичну, комунікативну, філологічну,

загальнокультурну, інформаційно-комунікаційну, соціальну та управлінську компетенції, які забезпечують розвиток професійного мислення, педагогічних та особистісних якостей і здібностей учителя ІМ [10, с. 21]. Г.О.Китайгородська визначає такі компоненти професійної компетентності вчителя ІМ: методична, психолого-педагогічна, соціально-психологічна, лінгвосоціокультурна компетенції, педагогічна майстерність та професіональна рефлексія.

Визначення поняття "професійна компетентність учителя ІМ", запропоноване К.С.Махмурян, на нашу думку, є адекватним і стосовно викладача французької мови вищого навчального закладу. Разом із тим вважаємо за необхідне уточнити складові професійної компетентності викладача французької мови, а саме: франкомовна професійна комунікативна компетентність, методична, психолого-педагогічна та ІКТ-компетентність.

Досліджуючи питання підготовки студентів магістратури до викладання французької мови, вважаємо за доцільне говорити про формування франкомовної професійної комунікативної компетентності, яку, підтримуючи точку зору М.С.Пантилеевої [12], розуміємо як сукупність професійно орієнтованих знань, навичок і вмінь в аудіюванні, читанні, говорінні, письмі, а також особистісних якостей і здібностей, які дозволяють викладачу ефективно здійснювати франкомовне спілкування у контекстах виробничо-практичної, науково-методичної, науково-дослідницької та організаційно-управлінської діяльності. Професійна комунікативна компетентність майбутнього викладача французької мови передбачає володіння мовою на рівні С2, високий рівень методичної та ІКТ-компетентностей.

Розглянемо деякі Інтернет-ресурси навчального призначення, які вільно доступні у мережі Інтернет і можуть бути використані майбутніми викладачами французької мови у процесі навчання з метою формування та розвитку франкомовної професійної комунікативної компетентності за такими критеріями:

- відповідність тематичного наповнення вимогам чинної програми;
- спрямованість на формування та розвиток методичної, психолого-педагогічної та ІКТ-компетентності;
- авторитетність, доступність та відкритість Інтернет-ресурсу навчального призначення.

Розпочнемо із тих, які орієнтовані на вивчаючих французьку мову (рівень С1-С2).

Так, на сайті Curiosphere.tv (<http://www.canal-u.fr.tv>) пропонується одна із найбільш значущих відеотек (тут можна знайти багато університетських конференцій online), яка є ідеальною для тих, хто вивчає французьку мову (рівень С1, С2). З цією ж метою можна завітати на сайт Intef (<http://platea.pntic.mec.es>).

Подкаст для зазначеного рівня, який являє собою архів аудіо та відеозаписів для використання у навчальних цілях з розвитку вмінь в різних видах мовленнєвої діяльності, знаходимо за адресою <http://podcastalley.com> на сайті PodcastAlley.com.

EuropeEnImage.net (<http://www.europeenimages.net>) –

це Інтернет-ресурс, який пропонує велику кількість франкомовних документальних та короткометражних фільмів, присвячених різним аспектам життя Євросоюзу. Він не є Інтернет-ресурсом навчального призначення, але з його матеріалами рекомендуємо працювати як студентам, так і викладачам під час підготовки до практичних занять.

На сайті мовної школи в Ніщі La Gazette d'Alpha-B (<http://gazette.alpha-b.fr>) пропонується безкоштовно тексти для читання та граматичні вправи, а за адресою <http://www.fslall.com> представлено за рівнями володіння і категоріями більше 1400 ресурсів для вивчення і викладання французької мови.

Сайт Університету Стендаля пропонує пошукову систему, яка дозволяє швидко й легко знаходити педагогічні ресурси мережі Інтернет (<http://domus.grenet.fr/cuef/cito/citoprof/accueil.html>), що призначені для викладання та вивчення французької мови як іноземної.

Ресурси відібрано за темами з урахуванням різних критеріїв, серед яких:

- 1) шість рівнів володіння французькою мовою згідно Рекомендацій Ради Європи (A1 - A2 - B1 - B2 - C1 - C2);
- 2) компетентності у чотирьох видах мовленнєвої діяльності;
- 3) тип ресурсів:
 - "exercices" (вправи з можливістю самоконтролю їх виконання і без неї);
 - "tâches" (завдання, які потребують більше часу на виконання і повинні перевірятися викладачем);
 - "parcours" (підбір завдань і вправ, виконання яких передбачає роботу із засобами мультимедіа та ресурсами мережі Інтернет).

Щодо розвитку вмінь професійно орієнтованого читання, доречно, на нашу думку, у якості навчального матеріалу використовувати статті, методичні рекомендації, які розміщуються на сайтах, призначених для викладачів французької мови як іноземної. Наприклад, можна назвати журнал "Français dans le monde" (www.fdlm.org), який є досить авторитетним і пропонує статті науково-методичного характеру.

Питанням використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні ІМ присвячено публікації у міжнародному франкомовному журналі Alsic (<http://alsic.revues.org>).

Міжнародна федерація викладачів французької мови на своєму сайті (<http://fipf.org>) пропонує ознайомитися із публікаціями журналу Recherches et Applications, публікації якого присвячено дослідженням у галузі викладання і вивчення французької мови як іноземної. Кожен номер журналу присвячено відповідній темі.

За адресою www.francparler.org у мережі Інтернет розміщено сайт Міжнародної організації Франкофонії, створений за підтримки Міжнародної федерації викладачів французької мови та Міжнародного центру педагогічних досліджень. Він орієнтований на викладачів французької мови та культури і пропонує статті на професійні теми, тематичні дидактичні матеріали, педагогічні ресурси. Для розвитку різних видів мовленнєвої діяльності пропонуємо використовувати блог профе-

сійних новин з можливістю розмістити власну інформацію та отримати коментарі на неї, а також форум, який є віртуальною площадкою для обговорення проблемних питань, організації асинхронних дискусій між фахівцями.

Сайт Insuf-FLE (<http://insuf-fle.hautetfort.com>) призначений для викладачів французької мови як іноземної. Тут можна знайти навчальні матеріали (рівень A1-C1) і методичні рекомендації щодо їх використання. Цікавими є статті і методичні рекомендації з дидактики, для організації проектної роботи, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні французької мови тощо.

За адресою <http://www.lepointdufle.net/didactiquefle.htm> знаходимо дидактичні матеріали і словники методичних термінів французькою мовою.

Ознайомитися із курсами для вивчення французької мови, які доступні у мережі Інтернет, можна на сайті <http://thot.cursus.edu>. Пропонується їх описання і подаються коментарі, які будуть цікавими як для студентів, так і для викладачів.

Майбутнім викладачам корисно буде ознайомитися із сайтом [Francaisfacile.com](http://www.francaisfacile.com) (<http://www.francaisfacile.com>), де вони знайдуть тести за рівнями володіння, 7241 уроків та вправ, словники. Зареєструвавшись на сайті, можна брати участь у форумі, щотижнево отримувати електронною поштою нові методичні розробки та вправи. Крім того, є можливість для створення власних тестових завдань і розміщення їх на цьому сайті.

Використання Інтернет-ресурсів навчального призначення для майбутніх викладачів французької мови має сприяти комплексному формуванню і розвитку франкомовної професійної комунікативної компетентності у єдності всіх її компонентів у відповідності із чинною програмою [16]; формуванню й розвитку методичної та ІКТ-компетентностей; формуванню вмінь пошуку, відбору, узагальненню, класифікації, аналізу ресурсів мережі Інтернет з метою їх ефективного і методично обґрунтованого використання у майбутній професійній діяльності для самонавчання та задоволення своїх професійних потреб.

Разом із тим можна констатувати, що проаналізовані нами Інтернет-ресурси не можуть комплексно і повною мірою задовольнити вищевказаним вимогам. Варто зазначити, що на сучасному етапі навчання ІМ використання Інтернет-ресурсів, зокрема і навчального призначення, носить часто безсистемний, неструктурований та безконтрольний характер. Отже, постає питання розробки та впровадження таких засобів навчання з використанням інформаційно-комунікаційних, зокрема Інтернет-технологій, які б максимально сприяли розвитку професійної комунікативної компетентності майбутніх викладачів французької мови в умовах магістратури.

Розв'язання цього питання вбачаємо у розробці та впровадженні інформаційно-комунікаційного освітнього середовища і в організації такого процесу навчання майбутніх викладачів французької мови, який би проявлявся у цілеспрямованій спільній діяльності викладача і магістрантів, створенні засобів для навчання майбутніх викладачів з метою розвитку їх франкомовної професійної комунікативної компетентності, здійснення саморефлексії та опосередкованого контролю їх навчально-пізнавальної діяльності.

1. Андреев А. А. Введение в дистанционное обучение. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.iet.mesi.ru/broshur/broshur.htm>
2. Варламова Е.Ю. Формирование лингводидактической компетентности будущих учителей иностранного языка как второй специальности: авторефер. дис. ... канд. пед. наук / Е.Ю. Варламова. – Чебоксары, 2005. – 23 с.
3. Глазырина Е.С. Формирование лингводидактической компетентности будущих учителей: авторефер. дис. ... канд. пед. наук / Е.С. Глазырина. – Челябинск, 2007. – 23 с.
4. Игна О.Н. Структура и содержание методической компетентности учителя иностранного языка / О.Н. Игна. – Ярославский педагогический вестник. – № 1. – 2010. – С.90 – 94.
5. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування: Колективна монографія / Коваль Т.І., Асоянц П.Г., Каменева Т.М. та ін.; За ред.: Коваль Т.І. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2012. – 280 с.
6. Киреева З.Р. Профессиональная компетенция учителя иностранного языка // З. Р. Киреева, Т. В. Иванова, И. А. Сухова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bspu.ru/node/9104>
7. Кожухов К. Ю. Педагогическая модель применения дистанционных технологий в процессе формирования методической компетенции будущего учителя (на материале дисциплины "Теория и методика обучения иностранным языкам"): авторефер. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / К. Ю. Кожухов. – Курск, 2008. – 19 с.
8. Лобырёва И.А. Формирование лингводидактической компетентности студентов неязыковых факультетов педагогических вузов (английский язык как дополнительная специальность): авторефер. дис. ... канд. пед. наук / И. А. Лобырёва. – СПб., 2006. – 22 с.
9. Малашихина И.А. Использование компьютерных технологий в повышении эффективности учебного процесса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://avd.org.ua/free.php>
10. Махмурян К.С. Теоретико-методические основы ускоренной подготовки учителя иностранного языка в условиях дополнительного образования: авторефер. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки). – М. – 2009. – 50 с.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
12. Панталева М.С. Контроль иноязычной профессионально-коммуникативной компетенции преподавателя иностранного языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.jurnal.org/articles/2011/ped7.html>
13. Полат Е.С. Дистанционное обучение: Учебное пособие для вузов / Е.С. Полат. – М.: Владос. – 1998. – 226 с.
14. Сысоев П.В. Компетенция учителя иностранного языка в области использования информационно-коммуникационных технологий: определение понятий и компонентный состав / П.В.Сысоев, М.Н.Евстигнеев. – Иностранные языки в школе. – № 6. – 2011. – С. 16 – 20.
15. Сысоев П.В. Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев. – Иностранные языки в школе. – № 6. – 2008. – С. 2–9.
16. Типова програма з французької мови для університетів та інститутів (п'ятирічний курс навчання) / Уклад. Мельник В.І., Максименко А.П. та ін. –К.: Вид центр КНЛУ, 2004. – 230 с.
17. Хуторской А. В. Дистанционное обучение и его технологии / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.computerra.ru/comunity/edujob/20277/>

Отримано 15.01.2013